CEVAPLI KİTAPÇIK

Soru	1	2	3	4	5	6	Toplam
Puan	16	16	24	16	14	14	100

6 açık uçlu / kısa cevaplı soru · 100 puan. Yanıtlarında istenen işlem, gerekçe ve kanıtı göster.

Yazılı provasıdır. Okulunun seçtiği senaryoyu kontrol et.

1. Antlaşmaların sonuçları · 16 puan

1699 Karlofça Osmanlı'nın geniş toprak kayıplarıyla sonuçlandı. 1739 Belgrad Antlaşması ise Osmanlı'nın Belgrad'ı geri almasını sağladı.

İki antlaşmayı toprak sonuçları bakımından karşılaştırınız. "Dönemin bütün mücadeleleri aynı yönde sonuçlandı." yargısını değerlendiriniz.

Örnek yanıt

Karlofça toprak kaybı, Belgrad ise belirli bir bölgede geri kazanım sonucunu doğurmuştur. Yargı geçerli değildir; aynı dönemde farklı şartlarda kayıp ve kazanım yaşanmıştır.

• Karlofça toprak kaybı, Belgrad ise belirli bir bölgede geri kazanım sonucunu doğurmuştur.

• Yargı geçerli değildir; aynı dönemde farklı şartlarda kayıp ve kazanım yaşanmıştır.

Dikkat: Bir antlaşmanın sonucunu yüzyılın bütün mücadelelerine genellemek.

2. Kırım'ın statüsü · 16 puan

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım siyasi bakımdan Osmanlı'dan ayrılarak bağımsız kabul edildi. Bu durum Karadeniz çevresindeki güç dengesini etkiledi.

Kırım'ın statüsündeki değişimin Osmanlı üzerindeki siyasi etkisini açıklayınız. Antlaşmanın Kırım'ı o tarihte doğrudan Rusya'ya kattığı iddiasını değerlendiriniz.

Örnek yanıt

Osmanlı'nın Kırım üzerindeki siyasi egemenliği sona ermiş, kuzeydeki güç dengesi Osmanlı aleyhine değişmiştir. İddia yanlıştır; 1774'te bağımsızlık kabul edilmiştir, Rusya'nın ilhakı daha sonra 1783'te gerçekleşmiştir.

• Osmanlı'nın Kırım üzerindeki siyasi egemenliği sona ermiş, kuzeydeki güç dengesi Osmanlı aleyhine değişmiştir.

• İddia yanlıştır; 1774'te bağımsızlık kabul edilmiştir, Rusya'nın ilhakı daha sonra 1783'te gerçekleşmiştir.

Dikkat: Bağımsızlık, nüfuz artışı ve ilhak kavramlarını aynı saymak.

3. Lale Devri’ni yorumlamak · 24 puan

1718–1730 arasında Avrupa başkentlerine gönderilen elçiler gözlemlerini aktardı. İbrahim Müteferrika matbaasında Osmanlı Türkçesiyle eserler basıldı. Saray ve şehir hayatında kültür-sanat etkinlikleri de vardı.

Bu dönemi yalnız eğlence olarak niteleyen görüşe iki karşı kanıt yazınız. Matbaayı Osmanlı’daki ilk basım faaliyeti saymanın neden hatalı olduğunu belirtiniz.

Örnek yanıt

Elçilik gözlemleri farklı devlet ve toplumları tanıma arayışına kanıttır. Osmanlı Türkçesiyle eser basılması bilgi üretimi ve dolaşımındaki yeniliğe kanıttır. Osmanlı’da farklı topluluklara ait matbaalar daha önce vardı; Müteferrika’nın önemi Osmanlı Türkçesiyle basım bağlamında değerlendirilmelidir.

• Elçilik gözlemleri farklı devlet ve toplumları tanıma arayışına kanıttır.

• Osmanlı Türkçesiyle eser basılması bilgi üretimi ve dolaşımındaki yeniliğe kanıttır.

• Osmanlı’da farklı topluluklara ait matbaalar daha önce vardı; Müteferrika’nın önemi Osmanlı Türkçesiyle basım bağlamında değerlendirilmelidir.

Dikkat: Müteferrika matbaasını ülkedeki her dilde ilk matbaa olarak sunmak.

4. Değişimi sınıflandırma · 16 puan

Lale Devri için üç bilgi kartı hazırlanmıştır: Avrupa’ya elçi gönderilmesi; basılı kitap üretimi; şehirde çeşme ve bahçe düzenlemeleri.

Kartları sırasıyla diplomasi, bilgi-kültür ve şehir yaşamı alanlarıyla eşleştiriniz. Bu çeşitliliğin dönemi değerlendirmeye etkisini açıklayınız.

Örnek yanıt

Elçilik diplomasiyle, kitap basımı bilgi-kültürle, çeşme ve bahçe düzenlemeleri şehir yaşamıyla ilişkilidir. Birden çok alandaki değişim, dönemin tek bir etkinliğe indirgenmeden çok boyutlu incelenmesi gerektiğini gösterir.

• Elçilik diplomasiyle, kitap basımı bilgi-kültürle, çeşme ve bahçe düzenlemeleri şehir yaşamıyla ilişkilidir.

• Birden çok alandaki değişim, dönemin tek bir etkinliğe indirgenmeden çok boyutlu incelenmesi gerektiğini gösterir.

Dikkat: Yeniliği yalnız askerî kurumlarda gerçekleşen değişiklik saymak.

5. Depremlerin ortak etkileri · 14 puan

Öğretim amaçlı özet: 1755 Lizbon depremi yapı yıkımları, yangın ve tsunamiyle ağırlaştı. 1766 İstanbul depremi de konutlar ve kamusal yapılarda hasara, barınma ve onarım ihtiyacına yol açtı.

İki deprem için bir ortak sosyal/ekonomik etkiyi yazınız. Verilen bilgilere göre bir farklılık belirtiniz.

Örnek yanıt

İki kentte de hasar barınma ve yeniden yapım/onarım ihtiyacı doğurarak günlük yaşamı ve kaynak kullanımını etkiledi. Lizbon özetinde depremi izleyen yangın ve tsunami ayrıca belirtilirken İstanbul özetinde yapı hasarı ve onarım ihtiyacı vurgulanmıştır.

• İki kentte de hasar barınma ve yeniden yapım/onarım ihtiyacı doğurarak günlük yaşamı ve kaynak kullanımını etkiledi.

• Lizbon özetinde depremi izleyen yangın ve tsunami ayrıca belirtilirken İstanbul özetinde yapı hasarı ve onarım ihtiyacı vurgulanmıştır.

Dikkat: Bir kartta belirtilmeyen olgunun diğer şehirde kesinlikle hiç yaşanmadığını iddia etmek.

6. Yeniden kurma kararları · 14 puan

Lizbon’da 1755 sonrası merkezî yeniden imar ve düzenli sokak planları öne çıktı. İstanbul’da 1766 sonrası hasar tespiti, önemli yapıların onarılması ve yeniden yapılması için çalışmalar yürütüldü.

Yönetimlerin müdahalesi bakımından bir benzerlik ve metinde vurgulanan yeniden yapım yaklaşımı bakımından bir farklılık yazınız.

Örnek yanıt

Her iki kentte yönetimler hasarın giderilmesi ve yeniden yapım için müdahale etmiştir. Lizbon özetinde şehir planının yeniden düzenlenmesi, İstanbul özetinde yapıların onarımı ve yeniden yapımı vurgulanmıştır.

• Her iki kentte yönetimler hasarın giderilmesi ve yeniden yapım için müdahale etmiştir.

• Lizbon özetinde şehir planının yeniden düzenlenmesi, İstanbul özetinde yapıların onarımı ve yeniden yapımı vurgulanmıştır.

Dikkat: Metindeki vurgu farkını bütün uygulamaların bütünüyle zıt olduğu şeklinde yorumlamak.